

Злобници ће рећи да никад није изгубио паре онај који се кладио на то да ће Европска унија у својој политици према Блиском истоку повући погрешан корак. Упркос похвалама које стижу из Вашингтона, одлука „двадесетседморице” да Ирану уведу нови ембарго на извоз нафте спада у оне потезе Брисела за које се засад са сигурношћу не зна да ли више погодује или штети европским интересима.

Нове санкције су, према речима високе представнице ЕУ за спољну политику и безбедност Кетрин Ештон, средство притиска да се Иран врати за преговарачки сто на којем би се расправљало о спорном иранском нуклеарном програму. САД, ЕУ и друге западне земље оптужују Иран да развија нуклеарно оружје, а Техеран тврди да је његов нуклеарни програм посвећен искључиво мирољубивој сврси.

У таквим околностима Брисел је одлучио да се придружи Вашингтону у економском рату против Техерана, који за САД траје још од енергетске кризе 1979. године када су Американци забранили својим компанијама увоз иранске нафте. Будући да је нафтна индустрија централни стуб иранске економије, од којег добија чак 80 одсто стране валуте, европски лидери сматрају да ће њихов ембарго економски погодити режим председника Махмуда Ахмадинежада и ајатолаха Алија Хамнеија и приволети их на преговоре.

То што од 1. јула, а можда и раније, у Европу неће дневно долазити 450.000 барела нафте из Ирана, значи да ће Иранци морати да нађу нове купце за 18 одсто свог досадашњег извоза нафте. То ће бити значајан ударац за економију Ирана, али не довољно јак да то буде огроман политички притисак на Техеран. Тај притисак би био сигуран само када би на нафтни ембарго Техерану Американци успели да приволе четири велике азијске економије које купују чак 57 одсто иранске производње црног злата. Међутим, ирански купци на Истоку – Кина (купује 20 одсто иранске нафте), Јапан (14 одсто), Индија (13 одсто) и Јужна Кореја (10 одсто) – засад не показују назнаке да ће прекинути трговинску сарадњу са другим по реду произвођачем нафте међу земљама ОПЕК-а.

С друге стране, овим ембаргом највише ће бити погођене економски најпосрнулије државе чланице Европске уније – Грчка, Италија и Шпанија. Атина чак трећину својих потреба за нафтом задовољава увозом из Ирана, док Мадрид и Рим из ове блискоисточне земље допремају по више од 10 одсто својих потреба. Иако су Саудијци већ предусретљиво најавили да ће ускочити и већом производњом надоместити европске мањкове, промена снабдевача и могући сценарио да сам Техеран за Европљане затвори славине и пре 1. јула, повећавају могућност да скочи цена нафтних деривата у медитеранским чланицама ЕУ. То ће још више ослабити Грчку, чији становници одавно плаћају најскупље гориво у односу на све остале у ЕУ.

Чак и ако се претпостави да ће овај ембарго тешко погодити Техеран а само незнатно сметати Европљанима, то не значи да ће Иранци одустати од свог нуклеарног програма. Не улазећи у то да ли Иранци заиста све раде да што пре направе нуклеарну бомбу, сасвим је извесно да је нуклеарни програм за Техеран постао питање националног поноса, државних интереса и пре свега националне безбедности. У таквим околностима, Техеран неће одустати од овог програма па и по цену да то има значајне економске последице по његове грађане.

Осим тога, новија историја међународних односа је поражавајућа. Она указује да режими који не поседују нуклеарно наоружање, попут бивших режима у Либији и Ираку, бивају лако збачени војним интервенцијама западних сила. Насупрот томе, нуклеарним оружјем „потковани” режими, као што је онај у Северној Кореји, опстају колико год не играли игру која одговара великима.

Све то наводи на закључак да политички врх исламске републике има све разлоге да тежи нуклеарном оружју. А свет има све разлоге да се забрине јер се, без обзира на крај хладног рата, није отарасио хладноратовске доктрине да се моћ у међународним односима добија поседовањем нуклеарног оружја, односно страхом од тога да ће оно бити употребљено.

Ненад Радичевић

(Политика)

